



BULLETIN

Stedelijk Museum Schiedam



JUNI – SEPTEMBER 2010

Gert Jan Kocken
One Dollar Silver
Certificate
signed by Enola Gay
crew and Bock's Car
crew, 2010
C print, 2 x 98 x 210 cm
collectie kunstenaar
(detail)

04
08
10
13
15

Gert Jan Kocken. Positions
Unisono 22: Micha Patiniott. Curiously Human
PLAY ON. A.P. Komen/Karen Murphy
Vrienden
Plattegrond en Colofon

TENTOONSTELLINGSPROGRAMMA

2010

Collectiepresentatie. Kunst na 1945

14 februari 2010 – 12 april 2011, zaal 5, 6, 10 en 11

de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs

De Genomineerden: Sharon Houkema, Navid Nuur, Paulien Oltheten, Karin

Schipper en Mounira Al Solh

28 maart – 13 juni 2010, zaal 1, 2, 3 en 4

Gert Jan Kocken. Positions

6 juni – 29 augustus 2010, zaal 7, 8 en 9

Unisono 22: Micha Patiniott. Curiously Human

27 juni – 3 oktober 2010, zaal 4

A.P. Komen/Karen Murphy

27 juni - 3 oktober 2010, zaal 1, 2 en 3

Kunst uit huis VI: collectie Gerard Roetgering

12 september 2010 - 9 januari 2011

Andrei Roiter. Bon Voyage

17 oktober 2010 - 6 februari 2011

De verborgen wereld van Eugène Brands

17 oktober 2010 - 6 februari 2011

.....

Tentoonstellingen en data zijn onder voorbehoud.

Voor een actueel overzicht zie www.stedelijkmuseumschiedam.nl

Gert Jan Kocken

One Dollar Silver

Certificate

signed by Enola Gay

crew and Bock's Car

crew, 2010

C print, 2 x 98 x 210 cm

collectie kunstenaar

GERT JAN KOCKEN. POSITIONS

6 JUNI - 29 AUGUSTUS 2010

Wilma Sütö

IN DE KOUDE OORLOG opgroeien in Nederland betekende affiches tegen kernenergie achter de ramen en antikernwapendemonstraties in de Randstad. Bussen vol middelbare scholieren door de polders erop af. In het geschiedenislokaal hield een affiche van Amnesty International het bewustzijn paraat: *If you want a picture of the future, imagine a boot stamping on a human face forever*. Het kan zijn dat ik er een letter naast zit: het is dertig jaar geleden dat ik vijftien was en ik pluk het zo uit mijn herinnering. Want de tekst – van George Orwell – maakte indruk, maar wat ook effect sorteerde, was dat dit het perspectief was dat ons werd ingeprent door de leidende generatie, onze docenten voorop. ‘Wat zijn jullie negatief!’, schreeuwde de lerares Nederlands ons toe in een overspannen bui. Ja, waar haalden we het vandaan.

Was het 1980, dan dansten we met geaffecteerde spasmen op de hit van **Orchestral Manoeuvres in the Dark (OMD): Enola Gay**. Niet dat we ons er voortdurend rekenschap van gaven waar het nummer over ging: over het einde van de Tweede Wereldoorlog, of erger nog: het voortduren ervan. *Enola Gay, is mother proud of little boy today/Aha this kiss you give, it's never ever gonna fade away*. Dat was iets anders dan het in je dromen herbeleven van de kus van je eerste grote liefde. Dit ging over het rampenplan van de geschiedenis, ónze geschiedenis: een verplichtend verleden, waarin een eigenaardig cynisme schuilging. Dat werd wel duidelijk zodra je de inhoud tot je liet doordringen, het ABC van Enola Gay.

Enola Gay was de naam van de Amerikaanse bommenwerper die op 6 augustus 1945 de eerste atoombom dropte op de Japanse stad Hiroshima. 78.000 mensen kwamen meteen om; door de radioactieve straling liep het dodental later op tot 140.000. Enola Gay Tibbets was ook de moeder van kolonel en piloot Paul Tibbets, die het vliegtuig naar haar had genoemd; de bom heette Little Boy. De tweede Amerikaanse atoombom (Fat Man), op 9 augustus 1945 op Nagasaki, doodde op slag 27.000 mensen, uiteindelijk zeker 70.000. Zes dagen na deze tweede aanval gaf Japan zich over en eindigde de Tweede Wereldoorlog. *It shouldn't ever has to end this way/Aha Enola Gay, it shouldn't fade in our dreams away*.

Dat is 65 jaar geleden: WO II gaat met pensioen. Toch vervaagt daarmee het verleden niet; niet zolang het terugkomt in de reconstructies van historici, journalisten, filmmakers, schrijvers, musici en kunstenaars. Onder



hen is **Gert Jan Kocken** (Ravenstein, 1971): één van de meest consciëntieuze, onderzoekende, aangrijpende en tegelijkertijd objectiverende kunstenaars die ik ken. ‘Als antwoord op de oppervlakte van de massamedia, heeft de hedendaagse kunstenaar de taak de verbroken banden tussen het bewustzijn en de wereld te herstellen,’ schrijft essayist **Bas Heijne** in *De Werkelijkheid* (2004). Kocken herkent zich in de functie die Heijne aan de actuele kunst toekent. Het verleden stelt zijn eisen, hij kan er niet omheen.

Vanaf het begin van zijn carrière onderzoekt hij in zijn foto's en foto-installaties belangrijke momenten en omslagpunten in de geschiedenis. Kenmerkend is de fameuze serie **Defacing** uit 2007. De restanten van christelijke sculpturen en schilderijen die werden beschadigd toen de

Gert Jan Kocken,
Hiroshima,
August 6, 1945, 2010,
 C print, 240 x 180 cm
 collectie kunstenaar

Beeldenstorm in de zestiende eeuw door Europa sloeg, zijn door Kocken zo gefotografeerd dat ze in hun gehavende staat een nieuwe esthetica belichamen. Sporen van destructie kunnen samengaan met de lieflijke contouren die zijn overgebleven van een Madonna met kind: de mengeling van passies maakt een nieuw beeld van het nabeeld.

Terugkerend thema is het belang dat beelden vervullen in de geschiedenis, maar ook in de eigen tijd. Ook in onze huidige, rationele samenleving worden aan het beeld krachten en machten toegekend die dat beeld zelf te buiten gaan. Een aquarel waarmee Hitler toelatingsexamen deed en werd afgewezen op de kunstacademie is en blijft zwak bewijs van artistiekeit. Toch wordt dit werk, met drie andere aquarellen van Hitlers hand, door het Pentagon beter bewaakt dan topkunst. Het is vreemde oorlogsbuit: zowel de kunst als het kwaad verschijnen hier in hun meest kleinburgerlijke gedaante. Kocken fotografeerde de aquarellen in hun nauwe lijstjes en de ijzeren ladekast waarin ze zijn opgeslagen. Ze roepen de tergende vraag op hoe de geschiedenis – had Hitler zich tot het papier beperkt – anders had kunnen lopen.

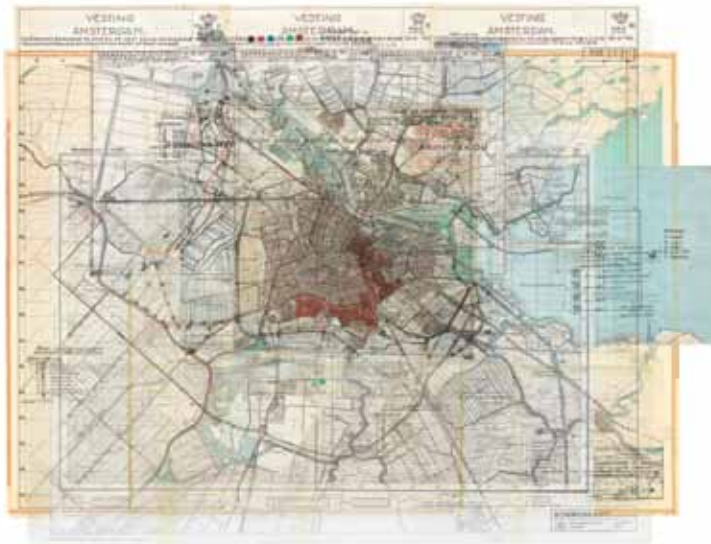
Kunstwerken en documentair materiaal worden door Kocken uit de tijd opgediept en opnieuw geïnterpreteerd. In het Stedelijk Museum Schiedam grijpt hij op de ruimte in met levensgrote installaties van (foto)documenten die de Tweede Wereldoorlog dichterbij brengen, te beginnen met die ogenschijnlijk bescheiden aquarellen. Het gewicht van het oorlogsverleden voor Amsterdam, Rotterdam en Schiedam, tekent zich vervolgens af in stadsplattegronden die scherp zijn ontleed en uitvergroet. Ook het einde van de oorlog met de explosie van de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki komt in beeld, op zo'n manier dat het voor het publiek onmogelijk wordt zich níet opnieuw kritisch te verhouden tot dit verleden.

Uit de jaren 1940–1945 verzamelde Kocken plattegronden van Amsterdam en Rotterdam plus omgeving. Amsterdam is samengesteld uit 51 kaarten. Zo comprimeert Kocken de tijd: alle oorlogsjaren en daarin cruciale locaties raken elkaar. Hieronder is de beruchte 'stippenkaart', die Amsterdamse ambtenaren in 1941 maakten in opdracht van de bezetter. Elke stip vertegenwoordigt tien Joden. Duitse kaarten schuren over die van het verzet. Militaire steunpunten staan naast ondefinieerbare tekens; de locatie van schuilkelders naast die van ontplofte of juist niet ontplofte bommen. Alle gegevens, laag over laag, sluiten zich aaneen in een maniakaal vertoon van registratiedrift. In hun complexiteit bekrachtigen de plattegronden het gedetailleerde bestaan waarvan ze de inventarisatie zijn.

Bij dat nagedachtenisbeeld, even monumentaal als onontkoombaar, voegt zich de herinnering aan het oorlogseinde. De bezoeker komt oog in oog te staan met een blinde Madonna. Zij is afkomstig uit de destijds grootste katholieke kerk van Zuid-Oost Azië, in Nagasaki, die per abuis geraakt werd door de tweede atoombom op Japan. Door de bewolking was Nagasaki bijna net zo slecht zichtbaar als Kokura, het aanvankelijk beoogde doelwit, waar vanwege het weer van werd afgeweken. De Madonna, een door Kocken levensgroot gefotografeerd houten beeldje, belichaamt het oorlogsgeweld. Ondanks haar weggeschroeiende ogen, lijkt zij door alle tijden heen te zien.



Gert Jan Kocken,
 Depictions of
 Amsterdam 1940-1945,
 2010
 C print, 300 x 400 cm,
 collectie kunstenaar
 (detail)



Gert Jan Kocken,
 Depictions of
 Amsterdam 1940-1945,
 2010
 C print, 300 x 400 cm,
 collectie kunstenaar

Kocken geeft met haar beeltenis een actuele wending aan de serie **Defacing**. In andere werken gebruikte hij historisch fotomateriaal, zoals het zicht op de atoomexplosies. Over het bekende beeld van de paddenstoelvormige wolk schuift echter een ander beeld, dat het documentaire karakter ervan tot propaganda omvormt. De foto wordt een oorlogstrofee, zoals Kocken laat zien: souvenir van een vermeende heldendaad. Over de atoomwolk heen staat pontificaal de handtekening van Paul Tibbets, die de gebeurtenis in de decennia na de oorlog telkens opnieuw signeerde, als was het een meesterwerk. *Enola Gay, Is mother proud of little boy today...*

UNISONO 22: MICHA PATINIOTT. CURIOUSLY HUMAN

27 JUNI – 3 OKTOBER 2010

Diana A. Wind

DE TENTOONSTELLING **Unisono 22: Micha Patiniott. Curiously Human** is een overzicht van het werk van Micha Patiniott van de laatste vier jaar. In deze korte tijd heeft hij een oeuvre van ruim vijftig werken opgebouwd, dat voor een groot deel door particulieren en voor bedrijfscollecties is aangekocht. Het handschrift van de kunstenaar is herkenbaar en de keuze van genres en onderwerpen verrassend en veelzijdig. Gelukkig zijn we verlost van het juk van het modernisme, waardoor zulke fantasierijke geesten als Micha Patiniott alle ruimte en waardering kunnen krijgen.

De schilderijen van Micha Patiniott (Amsterdam, 1972) verbeelden een wereld die vaak bestaat uit de alledaagse werkelijkheid, maar dan weergegeven met een twist. Vanuit persoonlijke beleving en zijn eigen verbeelding doen voorwerpen, lichaamsdelen, mensen en dieren iets wat in het echt niet voorkomt. Patiniott kantelt het beeld door datgene toe te voegen wat slechts een seconde een associatie bij het onderwerp is. Wie heeft niet de neiging om de lange oren van een hond vast te pakken en er de vleugels van een vliegtuig van te willen maken, zoals in **Small Plane** (2007)? Of doet de hond ons denken aan de vroegere televisieserie *De Vliegende Non* of komt het van de vliegende olifant *Dumbo*?

In **Bic Smile 1 en 2** (2008/09) verbeeldt Patiniott een angst die we hebben wanneer we op een ballpoint kauwen. O god, zit ik nu helemaal onder en heeft iedereen het door behalve ik? Telkens weer komt die gedachte naar boven en toch blijven we doorkauwen.

In sommige schilderijen brengt Patiniott objecten en planten tot leven. In een theedoek ziet hij een gezicht (**Paint Rag**, 2009); uit een gelatinepudding reikt een hand naar een servet dat er uitziet als een spookje (**Ghost Pudding**, 2008). Het is Belgisch Surrealisme van het zuiverste soort, met een goed gevoel voor humor. Het absurdistische van de werkelijkheid is hierin subtiel aanwezig.

Tegelijk met de tentoonstelling verschijnt het boek **Micha Patiniott. Curiously Human** met artikelen van **Rob Perrée** en **Diana Wind**. Het boek wordt uitgegeven door **post editions** in samenwerking met de **Arthema Foundation**. Het boek is te koop in de museumwinkel voor €22,50. Het **Stedelijk Museum Schiedam** en **MKGalerie**, Rotterdam ondersteunen de uitgave financieel. Eveneens zijn zes ansichtkaarten te verkrijgen.



Micha Patiniott,
Bic Smile 1, 2008
olieverf op doek,
53 x 40,5 cm
collectie Eneco,
Rotterdam

PLAY ON. A.P. KOMEN/ KAREN MURPHY

27 JUNI - 3 OKTOBER 2010

Nicole Theeuwes

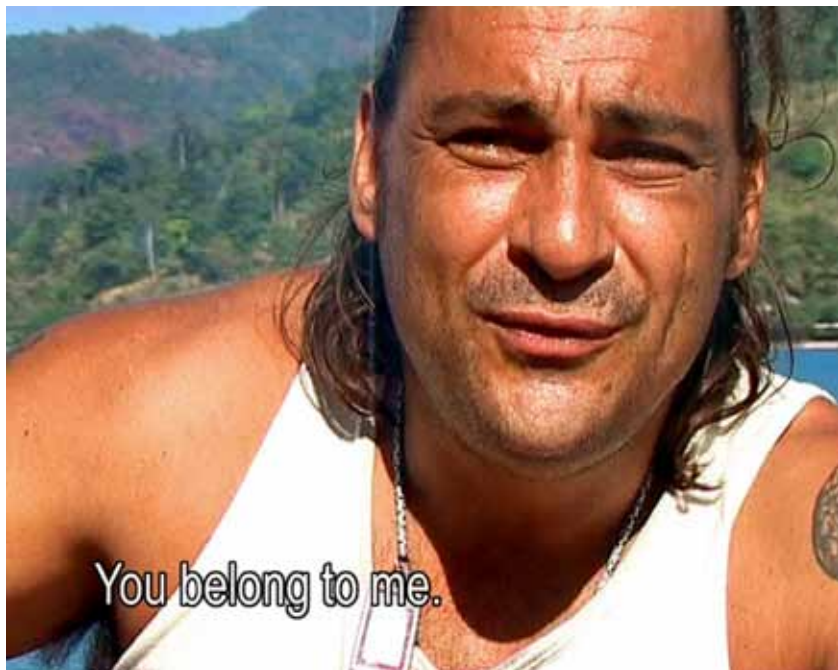
LIEFDESINTRIGES ZIJN HET thema van de tentoonstelling **PLAY ON** die het kunstenaarsduo **A.P. Komen/Karen Murphy** (Leeuwarden, 1964 / Waterford, 1968) deze zomer maakt in het Stedelijk Museum Schiedam. Het spel met eigen en andermans emoties staat hier centraal. Dit heeft een luchtige en een manipulatieve kant. Vaak blijkt dat de hoofdfiguren vooral met zichzelf overhoop liggen. Geloofwaardigheid en oprechtheid staan ter discussie: in hoeverre wordt er toneel gespeeld, is er sprake van een houding, manipuleert de één de ander of is iemand een speelbal van de eigen emoties?

De liefdesintriges worden in beeld gebracht door sculpturale en ruimtelijk geïnstalleerde videowerken. De toeschouwer krijgt op de tentoonstelling een spiegel voorgehouden. De video-installaties - soms lichtig, dan weer duister - betrekken de kijker in een web van intriges. Je voelt je aangesproken en je leeft mee met de protagonisten.

De titel van de tentoonstelling **PLAY ON** refereert aan het spelen van rollen en het bespelen van de ander. Het is een deel van de eerste zin van **Shakespeare's** toneelstuk **Twelfth Night**: 'If music be the food of love, play on.' (Als muziek liefdesvoedsel is, speel dan verder.) Het toneelstuk gaat over het lijden aan de liefde. De liefde is een vloek die weerloze slachtoffers overvalt en hun leven ontregelt.

In het werk **PLAY ON** (2005) speelt muziek in relatie tot liefde een centrale rol. Mannen laten hun kwetsbare kant zien door op het strand voor de filmcamera het liedje **Eternal Flame** van de meidengroep **The Bangles** te zingen. Het werk is een videoclip die vraagtekens plaatst bij de oprechtheid van de hoofdrolspelers. Sommige zangers komen eerlijk, liefdevol en dus betrouwbaar over, anderen zijn ongeloofwaardig, zelfs vals. In feite acteren zij hun liefde.

In **Too much reality** (2003) wordt de toeschouwer meegenomen naar een tropisch eiland waar een groep rugzaktoeristen ieder afzonderlijk een nacht doorbrengen met een filmcamera in de mysterieuze hut nummer 13. Al rondkijkend in de hut, met authentieke inrichting en voorwerpen, wordt de kijker meegetrokken in de vraag of het in de hut spookt. In plaats van verslag te doen van hun paranormale ervaringen, gebruiken de reizigers de camera



**A.P. Komen/
Karen Murphy,
PLAY ON,**
2005
video-installatie,
4 minuten,
courtesy Flatland
Gallery Utrecht, Parijs



**A.P. Komen/
Karen Murphy
Too Much Reality**
2003
video-installatie
28 minuten
courtesy Flatland
Gallery Utrecht, Parijs

A.P. Komen/
 Karen Murphy,
 A short affair...,
 1996
 video-installatie,
 9 minuten,
 courtesy Flatland
 Gallery Utrecht, Parijs

*"Please pick up the telephone....
Please pick up the telephone....
I know you're there....
So please pick up the phone....."*

als een videodagboek en worden bekentenissen afgelegd die het verhaal een dramatische wending geven.

De video, die buiten de hut wordt getoond, heeft ongeveer de lengte van een soapuitzending. Relaties en vriendschappen komen onder druk te staan: Wie liegt over wie en wie bedriegt wie met wie? Wat is de waarheid en waar wordt opzettelijk een drama gecreëerd door zogenaamde vrienden? Heeft hut nummer 13 invloed op het drama: wordt de hut bewoond door nachtelijke demonen?

A short affair...(1996) confronteert de toeschouwer met de wanhopige pogingen van een vrouw die na een liefdesnacht in contact wil blijven met de minnaar, de man van haar dromen. Hij woont ver weg waardoor alleen telefonisch contact een optie is. De communicatie tussen beiden vindt plaats via het antwoordapparaat. Door de ingesproken boodschappen wordt je deelgenoot van de dubbelzinnigheden in de relatie, waarbij de man met de gevoelens van de vrouw speelt.

In elk van de werken zien we de hoofdpersonen als 'spelers', waarbij de definitie van dit woord varieert van mensen die evident een rol vertolken, zoals acteurs, tot mensen die schijnbaar met hun rol samenvallen en als gedreven manipulators anderen verleiden, dan wel misleiden.

WORD VRIEND

VAN DE VERENIGING VRIENDEN VAN HET STEDELIJK MUSEUM SCHIEDAM

SINDS 1954 HEEFT het Stedelijk Museum Schiedam een actieve vriendenkring. Het doel van de Vrienden is het museum te promoten en aankopen van kunstwerken mede mogelijk te maken. De Vereniging organiseert regelmatig activiteiten zoals lezingen, rondleidingen en excursies.

Als Vriend heeft u de volgende voordelen:

- Gratis toegang tot het museum
- Gratis 4 keer per jaar het Bulletin thuisgestuurd
- Korting op eigen uitgaven van het museum
- Uitnodigingen voor openingen van tentoonstellingen
- Uitnodigingen voor rondleidingen en lezingen
- Deelname aan excursies
- Informatie over de activiteiten van het museum

Vriend worden van het Stedelijk Museum Schiedam kost € 17,50 per jaar. Partners en jongeren tot en met 21 jaar betalen slechts € 10,00 per jaar.

Meer informatie:

Voor meer informatie en aanmeldingen kunt u contact opnemen met het secretariaat van de

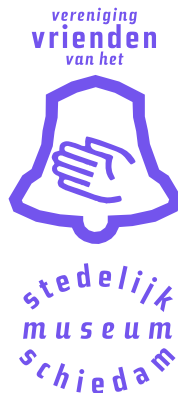
Vereniging Vrienden van het Stedelijk Museum Schiedam.

Postbus 4121

3102 GC Schiedam

telefoon +31 (0)10 – 4750612

e-mail: vrienden@stedelijkmuseumschiedam.nl



PARTNERS **Stedelijk Museum Schiedam**

UTS LINK

COLLECTION
SERVICESgemeente
Schiedam

pk media



TDS PRINT MAIL DATA



BUREAU VOOR ELKE VORM VAN COMMERCIELE COMMUNICATIE

MADE IN
RTTRDMwoord
plus Schiedam

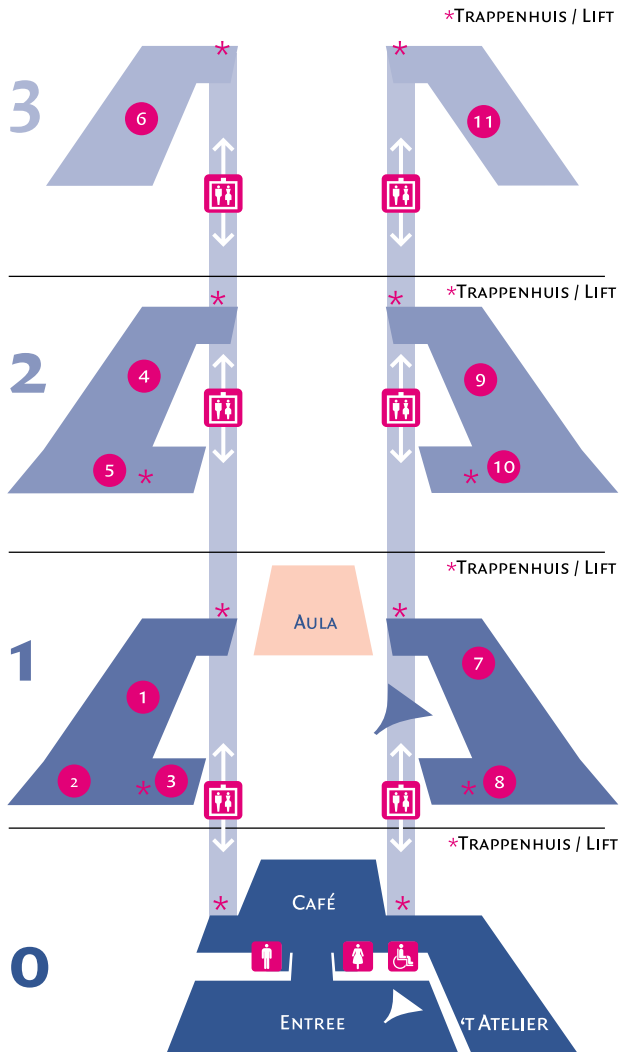
de Bonth van Hulsten



SAG Controlec



GTC-N



KELDERVERDIEPING | ENTREEGEBIED



TOILET



INVALIDEN TOILET



LIFT

Bezoekadres:

Stedelijk Museum Schiedam
Hoogstraat 112
3111 HL Schiedam

Telefoon: 010 – 246 36 66

info@stedelijkmuseumschiedam.nl
www.stedelijkmuseumschiedam.nl

Openingstijden:

Dinsdag - zondag van 10.00 – 17.00 uur
Woensdag gratis toegang
Gesloten op maandag, Eerste Kerstdag en
Nieuwjaarsdag

Colofon:

Bulletin Stedelijk Museum Schiedam,
3e kwartaalnummer 2010
Auteurs: Wilma Sütö, Nicole Theeuwes en
Diana A. Wind
Eindredactie: Henny van Leeuwen
Basisontwerp: Gerard Hadders, Buro Plantage
Vormgeving en opmaak: Buro Plantage
Drukwerk: TDS drukwerken in Schiedam
Oplage: 5.000

© Stedelijk Museum Schiedam 2010
ISSN 1386 - 1468

